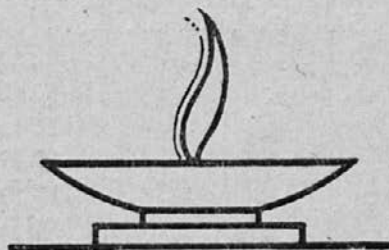

GLEDALIŠKI LIST

1
9
4
2

1
9
4
3

OPERA

18 SKLEPNA ŠTEVILKA
(ZA PONOVIŠTEV MME BUTTERFLY)

GIACOMO PUCCINI:

Madame Butterfly

Opera v treh dejanjih. Besedilo po J. L. Longu in D. Belascu spisala
L. Illica in G. Giacosa, prevel N. Štritof.

Dirigent: **D. Žebre**

Režiser: **C. Debevec**

O se be:

Madame Butterfly (Čo-čo-san)	Zl. Gjungjenac k. g.
Suzuki, njena služkinja	Golobova-E. Karlovac
Kate Pinkerton	N. Španova - B. Stritarjeva
F. P. Pinkerton, poročnik mornarice USA	J Lipušček-A. Sladoljev
Sharpless, konzul USA v Nagasakiju . .	B Popov
Goro	A. Sladoljev-J. Rus
Princ Jamadori	M. Dolničar
Bonze	F. Lupša
Komisar	M. Gregorin
Uradnik registrature	M Škabar
Čo-čo-sanina mati	M. Škrjančeva

Sorodniki, Čo-čo-sanine prijateljice, služinčad.
Godi se v Nagasakiju.

Inscenator: *A. Foriga.*

Zborovodja: *R. Simoniti*

Cena »Gledališkega lista« Lit 2.—.

GLEDALIŠKI LIST

DRŽAVNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI

1942/43 OPERA ŠTEV. 18

Vilko Ukmar:

Ob zaključku sezone

Operna sezona se zaključuje. Menim, da je vsakemu pravemu razvoju pravilo, da se človek na mestu, ki ga je vzpenjaje se dosegel ter si prislužil oddih, obrne in pregleda pot, ki jo je pustil za seboj. Je že res, da se iz takih pogledov nazaj stalno širi obzorje, da se ob izkustvih in premislekih bogate spoznanja in da se pri odstiranju zvez med vzroki in učinki razvija modrost, ki more v najvišjem svojstvu celo zaslutiti tajne usode, in si tako zavestno postaviti smernice k novim, plodnim smotrom.

Marsikaj smo čuli v minuli sezoni. Ta naš skromni, a topli umetniški hram je polnilo mnogo, mnogo pisanih tonskih sozvočij, ki so se vrstila včasih celo v prav bijočih se nasprotjih barv in oblik: od pretresljivih tragičnih akordov do vedrih tonskih humoresk — od resnobe polnega umetništva pa do že nekoliko površnega artizma so se razvijali sporedi, dotikajoči se vseh važnejših razvojnih premen te svojske umetnosti; od baroka skozi klasiko in romantiko do naturalizma, ustavljajoči se pred moderno, ne, ker bi je ne hoteli, temveč, ker nam je bila ob danih pogojih onemogočena. Ta dela so bila oblikovana s pristno umeniško zavzetostjo. Morda ne vsa, toda hoteli bi, da bi včasih pogledala javnost v zaodrisče tega našega hrama, da bi zaslutila ves napor in vso napetost stremljenj, ki so se porajala, bočila, bila, krhala, lomila, a se končno le pomirjena utelešala v tvornem delu, ki se je stopnjevalo iz dneva v dan vsakokrat do tistega velikega trenutka, ko se je dvignil premierski zastor in so se vsule tvorne sile v avditorij, spremljane včasih s plahim pričakovanjem, včasih s polno samozavestjo, a nekajkrat že z vnaprej sluteno resignacijo. Hotel bi, da bi občinstvo zaslutilo, koliko je bilo v vseh teh umetniških pri-

pravah trpljenja, koliko borb in trenja, koliko solza in odpovedi, koliko porazov in obupa, a tudi koliko radosti, koliko razigranosti, šaljivosti, vriska in zanosa. Morda bi potem marsikdo drugače presodil to, kar je bilo kot zrel sad položeno predenj; morda bi preokrenil svojo naperjenost in spremenil svoje notranjo razpoloženje. — Toda prav je tako, kot je. Saj res ni mar presojevalcu drugega, kot moč doživetja, ki mu jo izvabi predstava. In v tem je končni smoter, ne glede na to, odkod in kako se porajajo izrazne sile. Slednje ostane skrivnost oblikujočega umetnika samega, ki z njo živi in umira.

Pa je le gledalec do neke mere pravičen v svoji presoji do teh tvornih sil. Ugotavljajoč z okrenjenega stališča vrednoto predstavljene umetnine daje nehote priznanje tudi umetnikovemu naporu in prizadevanju. In ugotoviti moram, da so z redkimi izjemami resnično najbolj uspela ona dela, ki so bila deležna največ in najboljšega poustvarjajočega prizadevanja. Izjeme so bile tam, kjer je obstajalo nesorazmerje med poustvarjalnim naporom in med priljubljenostjo umetnine same. Značilno in tudi razumljivo je, da se občinstvo s časovno oddaljenimi umetninami na splošno težje spaja kot z mlajšimi tvorbami. Zato sta mu barok in klasika manj priljubljena kot romantika in naturalizem. Zlasti romantika najde še vedno najmočnejši odziv v duši našega poslušalca — in kar je posebno značilno, so vsebinsko tehtne in globoke stvari priljubljene bolj od površnih in plitvih del. V tej smeri se naklonjenost občinstva zlasti v zadnjih letih stalno stopnjuje — in jo tolaži in vzpodbuja.

Ni bil slučaj, da je v izboru letošnjega sporeda prevladovala, pa tudi občinstvo najgloblje zajemala snov tistih umetnin, ki jim je podstava ideja odpovedi in žrtve. Traviata, Beg iz seraja, Onegin, Trubadur, Butterfly, Thais, Mrtve oči in še Zemlja smehlaja. Povsod je spleten dramatični vozle tako, da ga rešuje le etična zavest odpovedi, izhajajoče iz najvišje utripajoče ljubezni, tiste, ki se žrtvuje in izgori v blagor sočloveku. Mar ni v odrešenju času, ki ga preživljamo, ta ideja najvišji pogoj? In da bi bila tudi najvišje stremljenje! — Prečudna skrivnost je v ljubezni, ki zakrkne in se izmaliči, kadar je usmerjena edinole nazaj v človekov

lastni jaz, ki pa se razcvete, pomnoži in osrečuje, kadar se usmerja navzven, kadar se razdaja v nemajoča se vedno znova ob čudni, nepemagljivi sili svobodnega žrtvovanja. Zdi se, kot da je taka ljubezen prabistvo vsega duševnega življenja in razvoja, kot da je počelo in gibalo vsega dobrega in lepega — tako veličastna, silna in nepremagljiva je njena moč. Zato ni čudno, če njen odsev tako pogosto spremlja največje umetnine. — Da bi bilo res, kot menim, da je prav ta duševna svojina nekaj značilno slovenskega! Nekaj, kar se javlja tudi v našem splošnem in posebej umetniškem življenju. In upam, da ni samo želja, temveč, da je tudi vsaj delna resničnost, da je iz preteklega našega umetniškega dela že vsaj deloma dihala neka toplina, neka iskrenost, prihajajoča iz toplih src naših ljudi. Da je marsikdaj zavelo z odra med poslušalce gorko čustvo ljubezni do sočloveka in do stvari. Če je res, kar je priznal mnogi, tuji, v operni umetnosti izobraženi poslušalec, češ, da je v našem opernem poustvarjanju nekaj svojskega, nekaj, kar se doživi samo pri nas — to je tisti nekaj, ki ga ustvarja iskreno, v ljubezni ogreto srce — potem smo prišli že na prvo stopnjo poti nasproti smotru, ki stoji pred nami; to je tisti smoter, ki ukazuje ustvariti si povsem svojo individualno odrsko umetniško izraznost, ki bi bila umetniško na višku, pa bi obenem nosila v sebi vsa najplemenitejša značilna svojstva našega slovenskega človeka.

Ni lahka, a je lepa ta naloga, pa obenem edino vredna vsega našega skupnega prizadevanja.

Ciril Debevec:

Po opravljenem delu

Sezona je končana. Luči na odru ugašajo. Kulise izginjajo v skladišča. Obleke izgubljajo pomen. Maske odpadajo, pogrezajo se v nič. Strasti pojemajo. Napor popušča. Hrup zamira. Utrujenost se tajno plazi v hišo. Tišina je na pragu. V naš glasni hram se naseljuje mir.

Življenje je menjava. Menjava je — delo in odmor. Delo je cilj, odmor je sredstvo za doseg cilja. Med delom nimaš časa, da bi premišljal, kakšen naj bo odmor. Počitek pa dopušča, da preudariš,

kakšno je delo bilo in kakšno naj spet bo. Tako preudarjanje je zdravo, koristno in zato potrebno.

Ob koncu dneva, ob sklepu tedna, leta se izvrši pregled opravljenega dela. Primerjamo načrte in tehtamo storitve, gledamo želje in gledamo uspehe, presojava napore in vidimo, koliko je bilo volje in koliko moči, koliko spoznanj in koliko pomot.

Troje vprašanj, natančnih in žarko osvetljenih se mi izvija iz teme: Kaj nas je dvignilo, kaj nas je gnalo in kaj vzdržalo v vsem tem izvršenem delu? Kaj je bilo potrebno, da smo ga izvajali po gmoti in vsebini? Kakšna je cena, kakšna je vrednost vsega tega, kar smo storili in kar nam je bilo naloženo po postavi, po božji in človeški?

V tihem zamaknjenju, v ostrem preudarku se mi primikajo v odgovor tri male lučke, ki se mi bližajo in se polagoma razrastejo v tri žarke in nadnaravne baklje. Imenujejo se: *vera*, *moč* in *vest*.

Vera, ki nas napaja že od vsega početka, ki nam zlato obzarja temna obzorja, ki nam odpira poglede v zastrte daljave, ki nam toplo preganja vse hladne, grizeče dvome, ki nam ogreva premrle duše s svojimi večnimi, neugasljivimi ognji, ki nas dviga in žene vedno znova na trnjeva pota k daljnim, a dobro razločnim, blestečim, vesoljnim ciljem na delo, ki mora biti, ki pa še dolgo, dolgo ne bo izvršeno, ker je pretežko in preveličastno.

Moč, ki nam daje sposobnost, da se branimo v pisanem vrvežu vseh življenjskih zmed, malenkostnih blodenj, skušnjav in pomot, da se uspešno borimo z grozotno razliko med trdo resničnostjo in med vsemi našimi sanjamj in prividi, da dvigamo iz sebe vse svoje skrite obraze in jih urejamo v zakonite, nadosebne in nadčasovne smotre, da prenašamo težo duševnih in telesnih poklicnih bremen, da včasih kljub vsej slabotnosti morda tudi kaj ustvarjamo, da vztrajamo do konca in ne omahnemo sredi poti, ki nam je po dolžnosti predpisana in po notranjem glasu zaukazana in sporočena.

Vest, ki nas tiplje, pretresa, preiskuje, izprašuje, pretehtava in opominja, vzpodbuja in graja, ocenjuje in sodi, kaj je bilo na vsem našem nehanju vrednega in kaj nevrednega, kaj dobrega in kaj slabega, koliko zdravega, koliko bolnega, koliko poštenega, kaj nepoštenega, koliko klenega in koliko jalovega. Vest, ki nam pri-

kazuje vse naše dejanje in nehanje v nevarljivi, desetkrat povečani obliki, ki ne dopušča nobenega dvoma in nobenega barantanja. Vest, ki je stroga in brezobzirna, pa tudi poštena, iskrena, nepodkupljiva in pravična.

*

Sezona je končana. Pogasili smo luči. Pospravili kulise. Posneli smo krinke in slekli oblačila. Zaprli spet vase vsa svoja čustva in vse svoje misli, svoje ljubezni in svoja sovraštva, svoja življenja in svoje smrti. Mogoče, mogoče bo ostalo vsaj košček te čudne svojine tudi za nas...

Zapomnjeni ali pozabljeni, ljubljene ali prezrti, hvaljeni ali neopaženi — se umikamo vsak v svoj kotiček, vsak na svoj dom, v svojo tiho stran od vsega tistega, čemur pravimo: javnost.

Ko se spušča zavesa nad staro sezono, si ne želimo nič drugega kakor to: da bi se nam s svežo vero, s krepko močjo in s čisto vestjo po počitnicah dvignil zastor — nad novo.

Vsem zvestim gledališkim prijateljem in izvajalcem, tihim in glasnim, bivšem, sedanjim in bodočim želimo lepega, izdatnega oddiha in zlasti miru vsem tistim, ki so v resnici dobre volje.

Pregled opernega dela v sezoni 1942-43

Operni sezona 1942-43 es je začela dne 10. oktobra 1942 z otvoritveno predstavo Verdijeve »Traviate«.

Opera je proslavila 150-letnico rojstva skladatelja G. Rossinija dne 27. nov. 1942 z uprizoritvijo opere »Seviljski brivec«.

Prirejani so bili tudi 4 koncerti: dne 25. novembra 1942, v okviru Rossinijevega festivala koncert Rossinijevih prediger (Radijski in Operni orkester); dne 18. decembra 1942 in dne 5. ter 8. februarja 1943 pa še trije vokalni in instrumentalni koncerti.

Kot stalni gost je sodeloval rektor Glasbene akademije Julij Betetto, nadalje Josip Gostič in Zlata Gjungjenac.

Kot gostje so peli v operi tudi znameniti italijanski operni pevci: Ginno Becchi, Liana Cortini, Mafalda Favero in G. Taddei. Kot dirigent je gostoval sloviti italijanski kapelnik A. Lucon. Dva-krat je nastopil tudi madžarski tenorist Tibor Egressy.

Pregled

Št.	Skladatelj	Libretist, prevajalec	Naslov dela
1	L. F. Ricci	F. M. Piave-N. Štritof	Krišpin in njegova botra
2	Donizetti	M. A. -N. Štritof	Don Pasquale
3	Rossini	C. Sterbini-N. Štritof	Seviljski brivec
4	Puccini	G. Giacosa in N. Illica-N. Štritof	La Boheme
5	Verdi	F. M. Piave-N. Štritof	Traviata
6	Massenet	L. Galle-N. Štritof	Thais
7	Puccini	G. Foizano-N. Štritof	Sestra Angelika
	Beethoven		Sedma simfonija
8	Mozart	G. Stephanie-N. Štritof	Beg iz seraja
9	Čajkovski	Puškin-N. Štritof	Evgenij Onjegin
10	Humperdinck	A. Wette-N. Štritof	Janko in Metka
11	Puccini	L. Illica in G. Giacosa-N. Štritof	Madame Butterfly
12	Bizet	Meilhac-Halevy-Zupančič-Štritof	Carmen
13	Verdi	Cammarano-Dr. J. Perhavec	Trubadur
14	Smetana	K. Sabina-N. Štritof	Prodana nevesta
15	Sattner	Dr. M. Opeka	Vnebovzetje BDM (Or.)
16	D'Albert	H. Ewers, M. Henry-N. Štritof	Mrtve oči
O p e			
1	Suppè	F. Zell, F. Genee-N. Štritof	Boccaccio
2	Millöcker	E. Rogati-N. Štritof	Gasparone
3	Dobeic	J. O. Dobeic	Slepa miš*
4	Mav	M. Simončič	Angel z avtom
5	Lehar	L. Herzer, F. Loehner-N. Štritof	Zemlja smehljaja
6	Gregorc	P. Golovin-N. Štritof	Princeska in zmaj
7	Pietri	A. Novelli, A. Nessi-N. Štritof	Tiha voda
B a			
1	Razni Krstna predstava*		Baletni večer

repertoarja

Abn. Izv.	Nova vprizoritvev	Ponovitev	Dirigent-režiser	Št. predst	Obisk
izv.		10. 9.	Neffat-Primožič	1	108
ab.		13. 9.	Neffat-Primožič	9	2558
ab.		26. 9.	Žebre-Debevec	11	5206
ab.		1. 10.	Žebre-Debevec	9	3771
ab.	10. 10.		Žebre-Debevec	28	13915
ab.	5. 12.		Štritof-Debevec	27	14594
ab.	2. 1.		Neffat-Primožič	9	3505
ab.	16. 1.		Neffat-Debevec	6	2199
ab.		11. 3	Štritof-Debevec	11	4997
ab.	20. 3		Štritof-Debevec	8	3977
ab.		8. 4.	Žebre-Debevec	16	8401
izv.		27. 4.	Neffat-Debevec	1	680
izv.		29. 4.	Neffat-Debevec	2	1360
ab.		8. 5.	Žebre-Debevec	11	6159
ab.	22. 5.		Neffat	6	1685
ab.	10. 7.		Hubad-Debevec	6	3513
				161	76628
r e t a					
izv.		17. 9.	Simoniti-Debevec	4	1679
ab.	17. 10.		Simoniti-Golovin	10	4230
ab.	21. 11.		Simoniti-Golovin	16	5432
izv.	8. 12.		Simoniti-Slavčeva	4	1758
ab.	30. 1.		Simoniti-Golovin	21	10453
izv.		14. 3	Žebre-Slavčeva	3	1219
ab.	9. 6.		Simoniti-Golovin	6	2092
				64	26863
l e t :					
izv.		6. 9.	Žebre-Golovin	2	389
				227	103880

Dirigirali so:

Dirigent	Opera		Opereta		Balet		Skupaj	
	del	predst.	del	predst.	del	predst.	del	predst.
Hubad Samo	1	6	—	—	—	—	1	6
Neffat Anton	7	34	—	—	—	—	7	34
Simoniti Rado	—	—	6	61	—	—	6	61
Stritof Niko	3	46	—	—	—	—	3	46
Žebre Dimitrij	5	75	1	3	1	2	7	80
	16	161	7	64	1	2	24	227

Režirali so:

Režiser	Opera		Opereta		Balet (koreograf)		Skupaj	
	del	predst.	del	predst.	del	predst.	del	predst.
Debevec Ciril	12	136	1	4	—	—	13	140
Golovin Peter	—	—	4	53	1	2	5	55
Primožič Robert	3	19	—	—	—	—	3	19
Slavčeva Maša	—	—	2	7	—	—	2	7
	15	155	7	64	1	2	23	221

Za zadnjo abonentsko predstavo je operno vodstvo izbralo ponovno vprizoritev Puccinijeve „Mme Butterfly“ z go. Zl. Gjungenčevu v naslovni vlogi

S to številko zaključujemo letošnji operni „Gledališki list“. Zahvaljujemo se vsem našim obiskovalcem in bralcem ter želimo, da nam tudi v bodoče ohranijo isto naklonjenost kot so nam jo izkazovali v pretekli sezoni.

Lastnik in izdajatelj. Uprava Državnega gledališča v Ljubljani. Predstavniki: Oton Župančič. Urednik: Ciril Debevec. Za upravo: Ivan Jerman. Tiskarna Makso Hrovatin. Vsi v Ljubljani.

